

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Наталия Иванова Витанова, член на научното жури от ШУ „Епископ Константин Преславски“, на дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ в област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика (Теория на възпитанието и дидактика - Образователен мениджмънт), разработен от **НАЙДЕН СТОЯНОВ КОСЕВ** на тема: „**МОДЕЛ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОБРАЗОВАТЕЛНИТЕ УСЛУГИ НА ОБЩИНСКО НИВО В ПРЕДУЧИЛИЩНОТО ОБРАЗОВАНИЕ**“, с научен ръководител проф. д-р Наталия Витанова

Обща характеристика на дисертацията. Представеният за обсъждане дисертационен труд е в обем от 282 страници, от които 239 основен текст и 43 страници приложение. Той съдържа увод, три глави, изводи, препоръки, заключение, литература и приложение.

Структура и съдържание. В увода се представят убедително авторските основания за избор на дисертационната тема и нейната актуалност. Той включва в компресиран вид основните идеи свързани с управлението на образователните услуги, като важен елемент на общинското администриране. Органична част от увода е и основната хипотеза, изследователската методология и очакваните резултати. В него логично са представени обекта, предмета, целта на изследването и основните задачи. Като цяло, уводът въвежда в това, което предстои в дисертационното изследване.

Глава първа – “Предучилищното образование в контекста на съвременната образователна парадигма” е богата на информация и широкоаспектна, въпреки това не губи предназначението и фокуса си. В нея е направен исторически преглед на предучилищното образование в световен план и у нас. Представени са характеристиките и спецификата на предучилищното образование в САЩ, Русия, Япония, в страни от европейското образователно пространство и в България. В тази глава са разгледани и организацията и управление на предучилищното образование в България. Визирани са същността и характеристиката на управлението и на образователните услуги. Презентирани са подходите, структурите и политиките за управление, както и управленските функции.

Втора глава се отнася до параметрите на проведеното емпирично изследване. В нея са представени организацията на изследването, използваният инструментариум, обхватът на изследваните лица, изследователската процедура, анализът на получените резултати на изследването.

В трета глава е визиран проект на практико-приложен модел за управление на образователните услуги на общинско ниво в предучилищното образование. В презентирания авторски модел са описани структурата и съдържанието, системи от цели, принципи и политики за управление на образователните услуги, както и фазите на действие за реализиране на тези политики.

Актуалност на темата. Темата досега не е била предмет на цялостно, системно и задълбочено педагогическо изследване. Тя е интердисциплинарна, тъй като обхваща няколко области от научното познание. Това е предпоставка за голямо концептуално разнообразие и съответно многобройни решения в различни контексти. Българското образование, респ. управлението на образованието е изправено пред редица предизвикателства, продиктувани от различни процеси (глобализация, модернизация, информатизация, икономическа криза, криза на ценности и т.н.), които коренно променят социалния живот. В контекста на тези промени въпросът за управлението на образователните услуги от общинските администрации става все по-актуален. Това от своя страна поражда много въпроси, които трябва да намерят своите решения в практиката. Отговорът на тези въпроси много често не е еднозначен, което означава, че проблемът е многодименсионален и дискуссионен. В този контекст избраната от докторанта тема е актуална и значима за педагогическата теория и практика.

Концептуалност, доказателственост и практическа значимост на разработката. Представеният дисертационен труд е завършена авторска концепция, в която са потърсени и представени нови възможности свързани с разглежданата проблематиката. Тъй като темата е интердисциплинарна, това е предпоставка за наличието на множество концепции. Като позитив може да се посочи, че въпреки голямото разнообразие от теоретични постановки по разглеждания проблем авторът на дисертацията убедително е успял да изрази и аргументира своята позиция. Дисертацията се характеризира със сполучливи анализи, конкретни оценъчни нюанси и оригинални съвременни рефлексии, целенасочен авторски подход и научен стил. Тя е на високо професионално равнище и показва познаване на различните страни на разглежданата проблематика. Практическата значимост на разработката е много голяма. Предложеният модел за управление на образователните услуги в предучилищното образование може да се определи като универсална, динамична матрица, която след адаптиране може да се използва и прилага успешно и от всички общински администрации.

Научна осведоменост на автора. Авторът познава много добре литературата по темата и достатъчно пълноценно информационно обосновава тезата си. Литературната справка съдържа 196 източници, като 178 са на кирилица и 11 на латиница. Литератур-

ните източници са използвани подходящо в текста за подкрепа на авторовите позиции. Тази представителна научна аргументация на текста подкрепя заключенията в дисертацията.

Обект, предмет, цел, задачи, хипотеза и методи, на изследването.

- В увода точно са формулирани обектът и предметът на дисертационното изследване.
- Целта е адекватна на изследвания проблем и е операционализирана в 6 задачи, които в своята съвкупност я покриват съдържателно.
- Хипотезата е правилно формулирана, тя е реалистична и може да бъде проверена с помощта на инструментариума предложен в дисертацията.
- Методите, използвани за реализация на задачите и целта, съответстват на характера на изследването, те са разнообразни и адекватни.

Дизайн на изследването. Проведеното емпирично изследване съответства на целта на дисертационния труд. Изследването е осъществено в периода 2013 - 2016 година. В него са участвали общо 72 изследвани лица, от които 27 са представители на образователни администрации в големи областни общински центрове с население 2478088 жители; 30 са представители на образователни администрации в малки населени места, общински центрове с население общо от 359993 жители. В изследването участват и 15 експерти по предучилищно образование, работили върху експертната оценка. В обхвата на изследването съзнателно не е включена община София, поради показатели, които не са типични за страната. Направен е прецизен, аргументиран и целесъобразен избор на инструментариум. Използвана е добре обоснована система от критерии и показатели, която не е описана в дисертационния труд, но имплицитно съществува. Получените данни от емпиричното изследване са представени коректно. Те са визуализирани таблично и чрез диаграми. По отношение на изводите – съдържателно са верни и произтичат от резултатите на изследването.

Приноси в дисертационния труд. Посочените от автора приноси са коректно представени и са доказателство за значимостта на дисертационния труд.

Публикации по дисертационния труд. Публикациите на докторанта отговарят на изискванията за брой и представителност – общо 5 на брой. По темата на дисертационния труда са публикувани 3 статии. Другите 2 не са в конкретната област на дисертационното изследване, но са близки до нея. Едната от статиите е публикувана в сп. Педагогика, а другите в сборници и годишници.

Автореферат. Авторефератът съответства на представения дисертационен текст и презентира изчерпателно, достатъчно пълно, по коректен и обобщен начин труда на докторанта.

Бележки и въпроси по дисертацията.

- Съществува много добър баланс между теоретичната и емпиричната част на изследването.
- Концептуализиран в контекста на мениджмънта, теоретически обосноваван и операционализиран е модел за управлението на образователните услуги на общинско ниво в предучилищното образование. Според мен най-значимият принос на докторанта.
- Използван е точен, богат език и научен стил, който дава възможност успешно да се изложи, обоснове и защити теза на дисертационното изследване.

Препоръки за популяризиране на резултатите.

- Във връзка с популяризирането и разпространение на резултатите е препоръчително те да бъдат публикувани под формата на самостоятелна монография.
- Да се използват данните от емпиричното изследване за бъдещи публикации на докторанта.

Лични впечатления. Познавам Найден Косев преди началото на неговата кариера в общинската администрация на град Шумен (повече от 20 години). Той се отличава със стремеж към разширяване на компетентността и ерудицията си, с научно любопитство, упоритост и целенасоченост в търсене на своето поле на изследване, трудолюбие и любознателност. Притежава добри организаторски умения и се ползва с уважение в академичните среди на ШУ „Епископ К. Преславски“. Като човек е отговорен, прецизен, коректен, самовзискателен и отзивчив.

Заключение.

- По своята структура и съдържателна същност, по своя концептуален замисъл, научна широта и задълбоченост, трудът на Найден Стоянов Косев е *самостоятелно и оригинално* научно съчинение.
- Резултатите постигнати в дисертационното изследване могат да се смятат за научни приноси на докторанта.
- Фундамент на обосноваваните изводи и заключения са резултатите от изследването, които по своята същност са достоверни и релевантни.
- Дисертационният труд отговаря на техническите стандарти за оформяне на такъв тип научни разработки.

- Авторът може самостоятелно да провежда научно изследване, да представя и анализира резултатите коректно и прецизно.

Като цяло дисертацията отговаря на изискванията за такъв род изследвания. Тя защитава критериите за евристична значимост, за структурираност, за капацитет на обхвата, позволява да се извеждат утвърждения, има вътрешна координираност и е балансирана в секвенциите. Всички достойнства на труда, научните приноси, законността на процедурата, доказват потенциала и перспективата на изследователя като автор. Той демонстрира научна компетентност, прецизност, добросъвестност – качества, необходими за реализацията на целта на научното изследване.

Въз основа на проявените качества и умения за задълбочено научно изследване, на доказаните научни приноси и оригинални постижения, давам своята *положителна оценка* за проведеното изследване, представено в дисертационния труд, и предлагам на уважаемото научно жури да присъди *образователната и научна степен „доктор”* на **НАЙДЕН СТОЯНОВ КОСЕВ** в област на висше образование: 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика, научна специалност Теория на възпитанието и дидактика (Образователен мениджмънт).

Дата: 26. 06. 2017 г.

Шумен

Подпис: .....

(проф. д-р Наталия Витанова)